

Вікторія Косьміна (Харків)

РОЗВИТОК У СТУДЕНТІВ ІЗ КЛІПОВИМ МИСЛЕННЯМ ЗДАТНОСТІ ДО ЕМПАТІЇ

У статті розглянуто прийоми організації навчально-дослідницької діяльності студентів із кліповим мисленням із метою розвитку їхніх емпатичних здібностей на заняттях з української мови. Запропоновано завдання, що сприяють розширенню пізнавально-когнітивної сфери студентів, розробці, аналізу та використанню емоційно-чуттєвого досвіду людини. Зазначено про актуальність ідей гуманізації та гуманітаризації та недостатню впровадженість їх у систему вищої освіти. Підкреслено важливість формування гуманістичної свідомості сучасного фахівця, що має стати обов'язковим компонентом його професіоналізму, поряд із розвитком системи ціннісних відносин. Українська мова має освітній і виховний потенціал для розвитку морально-етичних якостей особистості. Зроблено висновок про необхідність формування відповідних знань, умінь у студентів, про виховання особистісного ставлення до змісту навчання, про підвищення рівня сформованості емпатії, про прояв глибокого емоційного ставлення до обговорюваних моральних проблем і ціннісно-моральної діяльності в результаті застосування описаних прийомів організації навчально-дослідницької діяльності. Оптимально організований процес викладання української мови може підготувати особистість того, хто навчається, до толерантного сприйняття чужої культури, до толерантності, заснованої на розвиненій емпатії, до нівелювання національних стереотипів і забобонів. Емпатія – це умова, що дозволяє індивіду успішно вирішувати нові проблеми, які можуть з'явитися в його взаєминах із людьми. А емпатичний тип міжкультурної комунікації допомагає знайти найкращі шляхи і способи для організації взаєморозуміння між партнерами під час діалогу культур. Перспективи подальшого дослідження полягають у розробленні методики тестів, які простежують динаміку психологічних феноменів особистості, рівень і розвиток емпатичних здібностей, із метою активного їх використання в навчальному процесі.

Ключові слова: емпатія, кліпове мислення, міжкультурна комунікація, українська мова як іноземна.

Виктория Косьмина. Развитие у студентов с клиповым мышлением способности к эмпатии. В статье рассмотрены приемы организации учебно-исследовательской деятельности студентов с клиповым мышлением с целью развития их эмпатических способностей на занятиях по украинскому языку. Предложены задания, способствующие расширению познавательно-когнитивной сферы студентов, разработке, анализу и использованию

емоціонально-чуттєвого опыта человека. Отмечены актуальность идей гуманизации и гуманитаризации и недостаточное их внедрение в систему высшего образования. Подчеркнута важность формирования гуманистического сознания современного специалиста, которое должно стать обязательным компонентом его профессионализма, наряду с развитием системы ценностных отношений. Украинский язык имеет образовательный и воспитательный потенциал для развития морально-этических качеств личности. Сделан вывод о необходимости формирования соответствующих знаний, умений у студентов, о воспитании личностного отношения к содержанию обучения, о повышении уровня сформированности эмпатии, о проявлении глубокого эмоционального отношения к обсуждаемым нравственным проблемам и ценностно-нравственной деятельности в результате применения описанных приемов организации учебно-исследовательской деятельности. Оптимально организованный процесс преподавания украинского языка может подготовить личность обучающегося к толерантному восприятию чужой культуры, к толерантности, основанной на развитой эмпатии, к нивелированию национальных стереотипов и предрассудков. Эмпатия – это условие, позволяющее индивиду успешно решать новые проблемы, которые могут возникнуть в его взаимоотношениях с людьми. А эмпатический тип межкультурной коммуникации помогает найти лучшие пути и способы для организации взаимопонимания между партнерами во время диалога культур. Перспективы дальнейшего исследования заключаются в разработке методики тестов, которые прослеживают динамику психологических феноменов личности, уровень и развитие эмпатических способностей, с целью активного их использования в учебном процессе.

Ключевые слова: клиповое мышление, межкультурная коммуникация, украинский язык как иностранный, эмпатия.

Viktoriia Kosmina. Development of the ability for empathy in students with clip thinking. The article discusses methods of organizing the educational and research activities of students with clip thinking to develop their empathic abilities during Ukrainian classes. The author proposes drills that contribute to the expansion of the cognitive and cognitive sphere of students, development, analysis, and use of emotional and sensory experience of a person. Ideas of humanization and humanities-oriented approach retain their relevance and they have not been sufficiently implemented in the system of higher education. It is important to form the humanistic mentality of modern specialists, which should become an integral part of their professionalism, along with the development of a system of value attitudes. The Ukrainian language has an educational potential for the development of moral and ethical qualities of the individual. It is necessary to form appropriate knowledge and skills in students, fostering a personal attitude to the content of education, increasing the level of empathy formation, and manifesting a deep emotional attitude to the discussed moral problems and moral value activity as a result of the application of the described methods of organizing educational and research work. An optimally organized process of teaching the Ukrainian language

can prepare a student's personality for a tolerant perception of foreign culture, for tolerance based on the developed empathy, for removal of national stereotypes and prejudices. Empathy is a condition that allows individuals to successfully solve new problems that may arise in their relationships with people. And the empathic type of intercultural communication helps to find the best ways and means for organizing mutual understanding between partners during a dialogue of cultures. Prospects for further research consist in the development of test methods that trace the dynamics of psychological phenomena of personality, a level of development of empathic abilities, to actively use them in the educational process.

Keywords: clip thinking, empathy, intercultural communication, Ukrainian as a foreign language.

Постановка проблеми в загальному вигляді. На успішну діяльність будь-якого фахівця впливають не тільки його знання та уміння, але і його особистісні характеристики, зокрема система цінностей, психологічна культура, самосвідомість тощо. Тому особливого значення набуває особистісна підготовка майбутніх фахівців, метою якої є формування важливих професійних якостей, психологічної культури, здатності до професійної ідентифікації.

Особистісно орієнтована освіта спрямована на саморозвиток суб'єктів навчального процесу, розкриття їхнього внутрішнього творчого потенціалу. Сьогодні змінюється зміст вищої освіти та її технологій: вона набуває особистісної спрямованості.

Навчання української мови як іноземної в закладі вищої освіти спрямоване на набуття навичок спілкування українською мовою й розвиток особистості студента, підвищення його культурного рівня. Серед особливо важливих особистісних характеристик, необхідних для успішної професійної діяльності фахівця, зокрема лікаря, психолога чи журналіста, особливого значення набуває емпатія. Співпереживання, або емпатію, у психології розглядають як емоційну чуйність, чутливість і увагу до інших людей, їхніх проблем, прикрощів і радощів [3]. Емпатія виявляється в прагненні допомагати й підтримувати людей. Таке ставлення до людей свідчить про високий рівень розвитку гуманістичних цінностей особистості, без яких неможлива її повна самореалізація. Тому розвиток емпатії, що супроводжує особистісний ріст людини, стає однією з провідних ознак розвитку особистості й обов'язковим складником у змісті професійної підготовки.

Емпатія є необхідною під час спілкування. Її слід виявляти в бажанні зрозуміти співрозмовника, його поведінку. Особливо коли

цей співрозмовник належить до іншої культури. Емпатичне ставлення означає, що ми намагаємося не тільки розумом, але й емоціями проникнути у внутрішній світ співрозмовника, у його почуття, думки. Емпатичний тип комунікації передбачає прагнення з'ясувати, чим відрізняються різні культури і як людям порозумітися. Емпатія сприяє більш повному розумінню між співрозмовниками. Аби досягти успіху у спілкуванні, слід уважно слухати співрозмовника, намагатися зрозуміти його почуття, щиро цікавитися його проблемами, виявляти співчуття до інтересів інших, мати здатність розуміти думку й внутрішній стан партнера. Проблема міжособистісних взаємин неодмінно відображається в мові, у мовленнєвому етикеті. Інтонація, пози, жести, міміка також можуть показувати, чи готова людина до емпатії.

Отже, ідеї гуманізації та гуманітаризації є **актуальними** для вищої освіти, проте наразі недостатньо впровадженими. Ми переконані, що формування гуманістичної свідомості сучасного фахівця має стати обов'язковим компонентом його професіоналізму, поряд із розвитком системи ціннісних відносин, морально-етичних якостей. Українська мова має освітній і виховний потенціал для розвитку морально-етичних якостей особистості фахівця.

Мета роботи – розглянути прийоми організації навчально-дослідницької діяльності студентів із кліповим мисленням із метою розвитку їхніх емпатичних здібностей на заняттях з української мови; запропонувати завдання, що сприяють розширенню пізнавально-когнітивної сфери студентів, аналізу та використанню емоційно-чуттєвого досвіду людини.

Аналіз останніх досліджень. К. Роджерс, К. Рудестам, Є. Мелибруд, Г. Андреєва, Г. Перепечина та ін. дослідники стверджують, що емпатія проявляється насамперед у спілкуванні. У наукових розвідках відсутнє єдине визначення цього поняття. Узагальнюючи погляди науковців, можна констатувати, що найчастіше емпатію тлумачать як розуміння почуттів, потреб інших; глибоко чутливе сприйняття події, природи, мистецтва; афективний зв'язок з іншими; відчуття стану іншої особи чи групи та ін. [1-4; 6].

Вивченням емпатичних здібностей до недавнього часу переважно займалися дослідники проблем соціальної психології та психотерапії. Останніми роками феномен емпатії розглядають як

важливий чинник професіоналізму фахівця, наприклад, лікаря чи журналіста. Дослідження в галузі емпатії умовно поділяють на діагностичні (вимірюють рівень емпатичних здібностей) і психотехнічні (розробляють методики розвитку емпатичних здібностей) [7]. Практичне застосування цих результатів, на нашу думку, сприятиме самовдосконаленню та самовихованню майбутніх фахівців.

І. Торубарова у своїй статті [6] приділила велику увагу розвитку у майбутніх лікарів здатності до емпатії на заняттях з іноземної мови. Дослідниця описала експериментальне навчання, організоване для іноземних студентів-медиків із метою дослідження можливості впливу занять з іноземної мови на розвиток почуття емпатії. Воно передбачало реалізацію в навчальному процесі спеціально розробленої програми навчання, зокрема вправ різних типів, професійно-орієнтованих ділових ігор-симуляцій, дискусій, що стимулюють студентів до висловлення своєї думки з питань морально-етичної спрямованості, оцінки поведінки лікаря за тієї чи іншої реальної або потенційної професійної ситуації. І. Торубарова дійшла висновку, що спеціальним чином (а саме: протягом навчального року було організовано експериментальне навчання, що передбачало реалізацію в навчальному процесі спеціально розробленої програми, зокрема використання на заняттях з іноземної мови, крім основного змісту навчання іноземних мов, вправ різних типів, що стимулюють студентів до висловлення своєї думки з морально-етичних питань, до оцінки поведінки лікаря за тієї чи іншої реальної або потенційної професійної ситуації) організована навчальна іншомовна діяльність орієнтує студента на усвідомлення проблем у взаєминах лікаря й пацієнта, дозволяє розвивати їхні рефлексивні вміння, оцінювати власну поведінку за ситуацій професійного спілкування, формувати стереотипи позитивного ставлення до учасників процесу спілкування, сприяти розвитку якостей співпереживання, здатності до співчуття та емпатії, допомагає засвоєнню духовно-моральних цінностей, у цілому, розвиває професійно-особистісну культуру студентів [6: 227].

Г. Соловйова розглянула проблеми формування емпатії у майбутніх педагогів під час вивчення іноземних мов [4]. Вона вважає, що майбутній педагог має бути носієм загальнолюдських

духовних цінностей і демонструвати високу культуру міжособистісного спілкування, тому формування емпатії необхідно починати зі студентів педагогічних ЗВО. Дослідниця описала потенційні можливості дисципліни «Іноземна мова» як засобу формування емпатії у студентів і звернула особливу увагу на психолінгвістичну концепцію дослідження мовленнєвої діяльності людей у психологічних і лінгвістичних аспектах, включно з психологічною діяльністю суб'єкта із засвоєння та використання системи мови Н. Хомського. Ця концепція розкриває афективно-когнітивну природу емпатії. Інформація будь-якого мовленнєвого твору забезпечує вибір певного погляду на описувану ситуацію. Акт емпатії, як зазначає дослідниця, може здійснюватися безпосередньо під час комунікації. Г. Соловійова наголосила, що ефективність виховних завдань залежить від цілеспрямованого відбору навчальних матеріалів, що є для студентів зразками духовності, гуманізму, а також від професіоналізму педагога, від використання різноманітних методів навчання й форм навчальної роботи в закладі вищої освіти [4].

У своїй статті А. Гусарчук та В. Косьміна [2] підкреслили доцільність урахування емпатії як складника емоційного інтелекту, що є запорукою успішного вивчення іноземної мови; обґрунтували значення соціально-психологічного тренінгу як засобу підвищення емпатії студентів; представили емоційно-інтелектуальні прийоми для становлення й розвитку емпатійної культури; зробили висновок про те, що підхід до емоційних здібностей студента як до певної компетентності, що можна розвинути, дозволяє стверджувати про такий феномен, як емоційна компетентність.

Результати розвідок зазначених науковців є важливими для нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Емоції та почуття посилюють і поживляють психологічну активність, впливають на сприйняття й переробку інформації, на спрямованість уваги та дії. Переживання моральних емоцій і почуттів впливає на емпатійний розвиток особистості студента, на зміну його поглядів, ставлення до людей і дійсності. Викладач може вміло регулювати емоційний стан студентів, емоційне насичення навчального матеріалу з мови, застосовувати засоби вербальної та невербальної емоційної

експресивності, використовувати художню літературу та інший автентичний матеріал.

Сьогодні спостерігається тенденція посилення явища «кліповості» мислення у студентському середовищі. Провідними властивостями «кліпового» мислення є зниження рівня основних логічних операцій (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення та класифікації); перевага візуальної (образної) інформації; висока швидкість сприйняття та поверхова обробка інформації; дефіцит уваги та її концентрації; фрагментарність та мозаїчність картин світу; втрата бажання до пізнання; знижена потреба та здатність до продуктивної діяльності [5: 161]. Нарощування тенденції домінування «кліпового» над понятійним мисленням зумовлює використання нових способів отримання, обробки, збереження та реалізації інформації студентом у навчальній діяльності. Одним із провідних напрямів фахової підготовки в контексті «кліповості» мислення студентів, що забезпечує їхню продуктивну діяльність, є організація їхньої навчально-дослідницької діяльності.

Навчально-виховну роботу з формування емпатії у студентів-іноземців на заняттях з української мови доцільно здійснювати засобами інтерпретації тексту українською мовою із застосуванням різноманітних форм і методів роботи з автентичними текстами. Вважаємо, що можна запропонувати студентам прочитати й розглянути на заняттях твори талановитого українського письменника Григора Тютюнника, улюбленим жанром якого була новела (наприклад, «Вогник далеко в степу», «Климко», «Три зозулі з поклоном»). Головною темою його творів були доброта, самовідданість, милосердя людської душі в найрізноманітніших її проявах. У своїх творах письменник змалював часто нелегке життя своїх героїв, трагічні події, але долати всі негаразди їм допомагали добрі, чуйні, чесні люди.

Така робота, на наш погляд, викликає суттєві позитивні зміни емоційної сфери студентів; вони виявляють свої емоції, своє ставлення щодо різноманітних життєвих подій, змінюється їхнє ставлення до навколишньої дійсності, зазнає змін їхній суб'єктивний світ. Студенти набувають умінь відчувати настрої людей, співчувати їм, розуміти іншу людину, збагнути її внутрішній світ, допомогти їй. У цьому виявляється одна з функцій емпатії – ідентифікація з іншою людиною, наприклад, із літературним персонажем. Така ідентифікація передбачає

здатність поставити себе на місце іншої людини, вжитися в її образ і відчутти її емоції.

Під час сприйняття художнього твору та іншого автентичного матеріалу мотиваційно-емоційні зрушення можливі лише за умови адекватної когнітивної оцінки студентом персонажів з їхньою емоційною оцінкою. На заняттях здійснюється робота, що спирається на літературознавчий, стилістичний і соціокультурний аналіз змісту запропонованого твору.

Із метою формування у студентів особливого, емоційного особистісного ставлення до дійсності рекомендуємо запропонувати студентам із «кліповим» мисленням зробити презентації українською мовою про нагальні гострі проблеми людства: про екологічні катастрофи, наприклад, про руйнівний вплив пластику на дику природу, про воєнні конфлікти, хвороби, тероризм тощо; наприклад, описати українською мовою, як через забруднення навколишнього середовища помирають морські птахи чи розповісти про продовольчу проблему в країнах Азії, Африки та ін.; знайти відповідні фото та емоційно представити проблему; спробувати поставити себе на місце тих людей, які страждають через голод, дискримінацію, хвороби, війни, екологічні проблеми; запропонувати своє бачення розв'язання представленої проблеми.

Після перегляду презентацій студенти можуть виконувати лексичні та комунікативні вправи, вказувати на стилістичні засоби, що використали доповідачі (автори презентацій). Потім доповідачі пропонують серію запитань, що дозволяє студентам висловити свій емоційний відгук, своє ставлення до подій та персонажів.

Відзначимо, що формування емпатії у студентів є важливим, оскільки роз'єднаність людей, невміння спілкуватися поза віртуальним середовищем, байдужість студентів один до одного і до злободенних проблем за часів загальної цифровізації, комп'ютеризації часто впливає на навчальний процес. Виховуючи почуття емпатії у студентів, викладач української мови сприяє набуттю внутрішньої стабільності особистості, допомагає студентам набути фонових знань. Вважаємо, що на заняттях з іноземцями з метою розвитку емпатичних здібностей у студентів можна впроваджувати елементи науково-дослідницької діяльності (студенти вивчають проблему й готують презентацію та доповідь українською мовою, виявляючи свої власні емоції та намагаючись викликати емоції у співгрупників); доцільно використовувати

автентичні тексти з подальшим їх обговоренням та виконанням вправ, а також дискусії, ігри. Ці завдання сприяють розширенню пізнавально-когнітивної сфери студентів, аналізу та використанню емоційно-чуттєвого досвіду людини. Навчання проведення дискусії, участі в ділових іграх дають викладачам змогу змоделювати події, що відбудуться зі студентом в майбутньому професійному житті, дати новий досвід того, як він буде виражати себе і своє ставлення до оточуючих його людей. Участь у навчальних іграх стимулює творчий потенціал студентів, допомагає враховувати емоційний компонент, надає впевненість їхній мовленнєвій поведінці. Виховання почуття емпатії на прикладі зразків української класичної літератури, розробка вправ, що розвивають здатність розуміти й інтерпретувати світ почуттів та емоції інших людей, сприяють поліпшенню міжособистісних взаємин, розвивають особистість студента, його творчі здібності.

Висновки. У результаті застосування описаних прийомів організації навчально-дослідницької діяльності студентів із кліповим мисленням із метою розвитку їхніх емпатичних здібностей на заняттях з української мови формуються відповідні знання, уміння, розвивається високий рівень активності, виховується особистісне ставлення до змісту навчання, проявляється високий рівень інтересу й глибоке емоційне ставлення до обговорюваних моральних проблем і ціннісно-моральної діяльності. А також розвиваються уважність, захопленість, співчуття, терпіння, повага, готовність допомогти тощо; підвищується рівень сформованості емпатії, її емоційного, когнітивного, поведінкового компонентів. Таким чином, оптимально організований процес викладання української мови може підготувати особистість того, хто навчається, до толерантного сприйняття чужої культури, до толерантності, заснованої на розвиненій емпатії. Емпатія – це умова, що дозволяє індивіду успішно вирішувати нові проблеми, які можуть з'явитися в його взаєминах із людьми. А емпатичний тип міжкультурної комунікації дозволяє знайти найкращі шляхи і способи для взаєморозуміння між партнерами під час діалогу культур.

Перспективи подальшого дослідження полягають у розробленні методики тестів, які дозволяють простежити динаміку психологічних феноменів особистості, рівень і розвиток

емпатичних здібностей із метою активного їх використання в навчанні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанасьєва Н.Д. Взаимосвязь эмпатии и обучения студентов в вузе. *Концепт: философия, религия, культура*. № 2 (10). 2019. С. 135–143.
2. Гусарчук А.О., Косьміна В.Ю. Урахування емпатії як складової емоційного інтелекту в навчанні російської мови. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. 2016. Вип. 29. С. 27–34.
3. Мещеряков Б.Г., Зинченко В.П. Большой психологический словарь. М.: Олмапресс, 2004. 672 с.
4. Соловьєва Г.В. Формирование эмпатии в процессе изучения иностранного языка. URL: <http://elar.uspu.ru/bitstream/uspu/402/1/konf000028.pdf> (дата обращения: 5.07.2021).
5. Солоня Ю.О. Розроблення підходів щодо трансформації «кліпового» мислення майбутніх учителів біології способами організації навчально-дослідницької діяльності у фаховій підготовці. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 13. Т. 1. 2019. С. 156–163. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/13/part_1/36.pdf/ (дата звернення: 6.07.2021).
6. Торубарова И.И. Развитие способности к эмпатии в процессе обучения иностранным языкам в медицинском вузе. *Вестник ВГУ. Серия: Лингвистика и межкультурная коммуникация*. 2013. № 2. С. 224–227. URL: <http://www.vestnik.vsu.ru/pdf/lingvo/2013/02/2013-02-44.pdf> (дата звернення: 8.07.2021).
7. Феномен емпатії у спілкуванні. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/psychology/10108/> (дата звернення: 1.07.2021).

REFERENCES

1. Afanasjeva, N.D. (2019). Vzaimosvjaz empatii i obuchenija studentov v vuze [The relationship between empathy and student learning at the university]. *Koncept: filosofija, religija, kultura [Concept: philosophy, religion, culture]*. 2 (10), pp. 135–143 [in Russian].
2. Gusarchuk, A.O. and Kosmina, V.Yu. (2016). Consideration of empathy as a component of emotional intelligence in teaching Russian. *Teaching languages at higher educational establishments at the present stage. Intersubject relations*. Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National University, 29, pp. 27–34 [in Ukrainian].

3. Meshherjakov, B.G. and Zinchenko, V.P. (2004). *Bolshoj psichologicheskij slovar [Large psychological dictionary]*. Moscow: Olmapress [in Russian].
4. Soloveva, G.V. *Formirovanie empatii v processe izuchenija inostrannogo jazyka [Formation of empathy in the process of learning a foreign language]*. Available at: <http://elar.uspu.ru/bitstream/uspu/402/1/konf000028.pdf> [Accessed 5 July 2021] [in Russian].
5. Solona, Yu.O. (2019). Rozroblennya pidhodiv shhodo transformaciyi “klipovogo” myslennya majbutnih uchyteliv biologiyi sposobamy organizaciyi navchalno-doslidnyczkoyi diyalnosti u fahovij pidgotovci [Development of approaches to the transformation of “clip” thinking of future biology teachers by organizing educational and research activities in professional training]. *Innovacijna pedagogika*. 13, V. 1, pp. 156–163. Available at: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/13/part_1/36.pdf [Accessed 6 July 2021] [in Ukrainian].
6. Torubarova, I.I. (2013). Razvitie sposobnosti k empatii v processe obuchenija inostrannym jazykam v medicinskom vuze [The development of the ability for empathy in the process of teaching foreign languages at a medical school]. *Vestnik VGU. Serija: Lingvistika i mezhkulturnaja komunikacija*, 2, pp. 224–227. Available at: <http://www.vestnik.vsu.ru/pdf/lingvo/2013/02/2013-02-44.pdf> [Accessed 8 July 2021] [in Russian].
7. *Fenomen empatiji u spilkuvanni [The phenomenon of empathy in communication]*. Available at: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/psychology/10108/> [Accessed 1 July 2021] [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.08.2021.

Статтю рекомендовано до друку 21.09.2021.

Вікторія Юрїївна Косьміна, старший викладач кафедри мовної підготовки І Навчально-наукового інституту міжнародної освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (61022, Харків, майдан Свободи, 4); e-mail: wredf@ukr.net; orcid: <https://orcid.org/0000-0003-1704-9524>.

Викторія Юрьевна Космина, старший преподаватель кафедры языковой подготовки I Учебно-научного института международного образования Харьковского национального университета имени В.Н. Каразина (61022, Харьков, площадь Свободы, 4); e-mail: wredf@ukr.net; orcid: <https://orcid.org/0000-0003-1704-9524>.

Viktoriia Kosmina, Assistant Professor, Language Training Department I, Institute of International Education for Study and Research, V.N. Karazin Kharkiv National University (61022, Kharkiv, 4 Svoboda Square); e-mail: wredf@ukr.net; orcid: <https://orcid.org/0000-0003-3217-995X>.

Як цитувати: Косьміна В.Ю. Розвиток у студентів із кліповим мисленням здатності до емпатії. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2021. Вип. 39. С. DOI: 10.26565/2073-4379-2021-39-06.

In cites: Kosmina V. (2021). Development of the ability for empathy in students with clip thinking. *Teaching languages at higher educational establishments at the present stage. Intersubject relations*. Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National University, 39, pp. DOI: 10.26565/2073-4379-2021-39-06.